

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z ELEMENTÓW HISTORII LITERATURY

**AUTORKI PROGRAMU:
MAŁGORZATA ŚCIBIOR – SZEREMETA I EWA WACH-CZUBIŃSKA**

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

- Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich tekstów zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Rozpoznać i nazwać konwencję literacką zastosowaną w utworze np. realistyczną, naturalistyczną, klasyczną, oniryczną.
- Wskazać podstawowe cechy najważniejszych konwencji literackich.
- Rozpoznać tekst eseistyczny.
- Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich reprezentujących wybrane konwencje.
- Odczytać znaczenie podstawowych motywów i symboli w tekstach zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Dostrzec komizm w tekście literackim.
- Dostrzec w tekście obecność stereotypu.
- Znać pojęcie: kultura popularna.
- Streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Określić tematykę utworów literackich wskazanych w programie i omawianych na zajęciach.
- Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów programie i omawianych na zajęciach.
- Wyjaśnić pojęcia: socrealizm, powieść produkcyjna.
- Zanalizować utwory wskazane w programie i omawiane na zajęciach, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu np. podmiot liryczny/adresat liryczny, sytuacja liryczna, narrator, świat przedstawiony, fabuła, bohater, akcja, wątek, motyw.
- Wskazać podstawowe podobieństwo lub różnicę pomiędzy utworami literackimi lub ich fragmentami wskazanymi przez nauczyciela.
- Wskazać najważniejszą wartość uniwersalną.
- Odczytać główną myśl tekstu/sens wywodu publicystycznego i naukowego .
- Nazwać najważniejsze założenia filozoficzne i artystyczne tekstów zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Wskazać w tekście słownictwo o charakterze wartościującym.
- Posługiwać się na ogół poprawną odmianą polszczyzny literackiej.
- Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu.
- Sformułować tezę i na ogół adekwatne do niej argumenty.
- Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi, składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia lub tezy, argumentacji i wniosku.
- Krótko i w miarę poprawnie uzasadnić własne zdanie.
- Podjąć próbę polemiki z poglądami innych uczestników dyskusji.
- Formułować wypowiedzi na ogół zgodne z normami.
- Dokonać częściowo poprawnej, w miarę spójnej i logicznej interpretacji tekstów.

- Na ogół poprawnie redagować informacje.
- Odnieść się w wypowiedzi do wybranych tekstów literackich.
- Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie.
- Korzystać z multimedialnych źródeł informacji.
- Gromadzić materiały na dany temat.
- Wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji.
- Podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych konwencji literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wskazać najważniejsze cechy eseju na podstawie tekstu zawartego w programie i omawianego na lekcjach.
- Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Odczytać znaczenie podstawowych konwencji w omawianych dziełach literackich zawartych w programie.
- Określić tematykę wszystkich utworów literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Opisać motywy, symbole i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów.
- Dostrzec różne rodzaje komizmu w tekście.
- Wskazać główne cechy stereotypu obecnego w tekście.
- Wskazać główne cechy kultury popularnej.
- Porównać wizerunki bohaterów literackich utworów zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wyjaśnić pojęcia: propaganda, agitacja, legenda poetycka.
- Znać pojęcie carmen figurata.
- Wskazać najważniejsze wartości uniwersalne.
- Hierarchizować informacje w tekstach publicystycznych i naukowych.
- Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu i wskazać najważniejsze argumenty wyводу publicystycznego i naukowego.
- Określić funkcję środków językowych w tekście.
- Wskazać najważniejsze cechy założeń filozoficznych i artystycznych w tekstach zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich.
- Odczytać nawiązanie kulturowe w omawianych utworach z literatury współczesnej.
- Wskazać podstawowe różnice pomiędzy dziełem należącym do kultury wysokiej a tekstem kultury popularnej.
- Odróżnić słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym.
- Rozpoznać zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. elipsa)
- Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej (możliwe sporadyczne błędy językowe).
- Stosować kryteria: poprawność – niepoprawność.
- Stosować zasady ortografii i interpunkcji w tekście.
- Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o zrozumieniu tematu.
- Sformułować tezę i adekwatne do niej argumenty.
- Zbudować wypowiedź o charakterze perswazyjnym.
- Odróżnić argumenty merytoryczne od argumentów pozamerytorycznych.

- Wykorzystać w funkcji argumentacyjnej teksty literackie.
- Wskazać przyczyny i skutki.
- Sformułować wniosek interpretacyjny oparty na samodzielnej analizie tekstu.
- Posługiwać się cytataми w funkcji argumentacyjnej.
- Skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia lub tezy, argumentacji i wniosku.
- Krótko, ale poprawnie, uzasadnić własne zdanie.
- Podjąć polemikę z poglądami innych uczestników dyskusji.
- Stworzyć spójne formy wypowiedzi.
- Dokonać na ogół poprawnej, w miarę spójnej i logicznej interpretacji tekstów.
- Posługiwać się poprawną polszczyzną w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni.
- Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu.
- Selekcjonować materiały na dany temat.
- Wybrać różnorodne teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji.
- Znaleźć literaturę przedmiotu służącą realizacji zadanego tematu.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- Wskazać różnorodne cechy konwencji literackiej zastosowanej w utworze zawartym w programie i omawianym na lekcjach.
- Omówić najważniejsze cechy eseju na podstawie tekstu zawartego w programie i omawianego na lekcjach.
- Rozpoznać i nazwać większość środków i zabiegów stylistycznych w utworach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Określić funkcję symbolu w tekście.
- Określić podstawowe funkcje komizmu w tekście.
- Omówić funkcję stereotypu w tekście.
- Opisać główne cechy kultury popularnej.
- Określić funkcje środków artystycznych zastosowanych w tekście.
- Porównać kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w utworach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Opisać mechanizmy działania agitacji i propagandy oraz tworzenia legendy poetyckiej na podstawie tekstów zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Wskazać dominującą funkcję carmen figurata.
- Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy utworu literackiego zawartego w programie i omawianego na lekcjach.
- Zinterpretować charakterystyczne motywy i symbole, odwołując się do omówionych utworów wskazanych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wskazać związki pomiędzy utworami literackimi zawartymi w programie i omawianymi na lekcjach a wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią.
- Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki epok wcześniejszych w tekstach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wskazać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów.
- Omówić najważniejsze wartości uniwersalne w tekście.
- Przetwarzać informacje w tekstach publicystycznych i naukowych.
- Omówić argumentację wywodu publicystycznego i naukowego.
- Wyjaśnić najważniejsze założenia filozoficzne i artystyczne w tekstach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.

- Określić funkcję słownictwa neutralnego i słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym w tekście literackim zawartym w programie i omawianym na lekcjach..
- Wyjaśnić zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoks)
- Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej (możliwe drobne usterki językowe).
- Wskazać stereotypy językowe w tekstach literackich zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Stosować zasady interpunkcji wynikające z budowy wypowiedzi.
- Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu.
- Udowodnić tezę za pomocą różnorodnych argumentów.
- Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce.
- Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu.
- Ocenić trafność argumentów.
- Podsumować rozważania, uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu.
- Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia.
- Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą.
- Poprawnie uzasadnić własne zdanie.
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej.
- Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji.
- Poprawnie formułować uzasadnienia i komentarze.
- Stworzyć spójne formy wypowiedzi.
- Dokonać poprawnej, na ogół spójnej i logicznej interpretacji tekstów z uwzględnieniem wybranego kontekstu.
- Omówić relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu.
- Posługiwać się w pełni poprawną polszczyzną w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni
- Sporządzić na ogół poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych.
- Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu.
- Korzystać z różnorodnych źródeł informacji i dokonywać ich wyboru pod względem poprawności rzeczowej.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- Omówić cechy konwencji literackiej zastosowanej w utworze.
- Scharakteryzować esej na podstawie tekstu zawartego w programie i omawianego na lekcjach.
- Rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej.
- Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła.
- Określić różne funkcje komizmu w tekście.
- Opisać mechanizm tworzenia stereotypu, odwołując się do szerszej wiedzy pozaliterackiej.
- Szeroko scharakteryzować różne zjawiska wchodzące w skład kultury popularnej.
- Opisać w szerszym kontekście historycznym i kulturowym mechanizmy działania agitacji i propagandy oraz tworzenia legendy poetyckiej na podstawie tekstów zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Wskazać różne funkcje carmen figurata.
- Zinterpretować autoironię i ironię w tekście.
- Rozpoznać groteskę w tekście.
- Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle

terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką.

- Porównać sposoby realizacji tego samego motywu, symbolu w dwóch tekstach literackich.
- Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście np.: filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym, biograficznym.
- Wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziełach literackich oraz określić ich funkcje.
- Określić rolę wartości uniwersalnych w tekście oraz ich związek z problematyką utworu.
- Ocenić argumentację wywodu publicystycznego i naukowego.
- Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich.
- Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury.
- Omówić cechy reprezentatywne dla stylu utworów zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Wykorzystać w tekście mówionym lub pisanym słownictwo o różnym zabarwieniu stylistycznym i emocjonalnym.
- Wyjaśnić zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. anakoluty)
- Posługiwać się poprawną odmianą polszczyzny literackiej.
- Stosować zasady etyki wypowiedzi.
- Stosować zasady etykiety językowej.
- Wskazać różne funkcje stereotypów językowych
- Hierarchizować materiał, przywoływać informacje w porządku logicznym.
- Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu.
- Polemizować z argumentami innych uczestników dyskusji.
- Szeroko i sprawnie uzasadnić własne zdanie.
- Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości).
- Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji np.: mowę ciała, intonację, ton głosu w wypowiedzi ustnej.
- Dokonać poprawnej, spójnej i logicznej interpretacji tekstów z uwzględnieniem kontekstów.
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji i o wyraźnych cechach indywidualnych.
- Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych.
- Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią.
- Sporządzić bibliografię podmiotową i przedmiotową.
- Samodzielnie wybierać z tekstu cytaty i stosować je w różnorodnych wypowiedziach.
- Doskonalić pozajęzykowe środki komunikacji i stosować je w praktyce.
- Gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł i dziedzin oraz oceniać je pod względem poprawności rzeczowej.

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- Porównać i ocenić konwencje literackie zastosowane w utworze.
- Scharakteryzować funkcjonalność różnych środków i zabiegów zastosowanych w eseju na podstawie tekstu zawartego w programie i omawianego na lekcjach.
- Funkcjonalnie i szeroko opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich zawartych w programie i omawianych na lekcjach.
- Funkcjonalnie odczytać różnorodne reinterpretacje motywów i symboli literatury wcześniejszych epok występujące w tekstach kultury współczesnej.
- Omówić związki pomiędzy różnymi rodzajami komizmu zastosowanymi w tekście.
- Wyjaśnić mechanizmy groteski w tekście.
- Scharakteryzować funkcjonowanie stereotypów w szerokim kontekście historycznym, kulturowym i biograficznym.
- Omówić różnorodne funkcje kultury popularnej i jej wpływ na literaturę.

- Ocenic w szerszym kontekście mechanizmy działania agitacji i propagandy oraz tworzenia legendy poetyckiej na podstawie tekstów zawartych w programie i omawianych na zajęciach.
- Ocenic eksperymenty poetyckie, wykorzystując bogatą wiedzę z zakresu teorii literatury.
- Dokonać bezbłędnej i spójnej analizy, posługując się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką.
- Rozpoznawać i właściwie interpretować nawiązania intertekstualne w utworach literackich różnych epok.
- Zinterpretować dzieło literackie z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów interpretacyjnych.
- Świadomie budować własny system wartości w oparciu o wartości uniwersalne obecne w utworach literackich.
- Funkcjonalnie wykorzystywać teksty naukowe i filozoficzne w interpretacji utworów literackich i tekstów kultury.
- Funkcjonalnie wykorzystywać wybraną metodologię w pracy z tekstem.
- Wykorzystywać wiedzę z estetyki w formułowaniu tekstów wartościujących.
- Stosować zasady etykiety językowej dostosowane do sytuacji komunikacyjnej.
- Funkcjonalnie odczytać zabawy językowe i gry z konwencją.
- Wskazać funkcję zamierzonego błędu językowego lub ortograficznego w tekście literackim.
- Komponować oryginalną, spójną i w pełni konsekwentną strukturalnie wypowiedź, stosując wyróżniki segmentacji tekstu (np. motta, tytuły).
- Funkcjonalnie wykorzystywać różnorodne pozawerbalne środki komunikacji: mowę ciała, intonację, ton głosu w wypowiedzi ustnej.
- Modyfikować własną wypowiedź, uwzględniając jej oddziaływanie na odbiorcę.
- Samodzielnie dokonać poprawnej, spójnej i logicznej interpretacji tekstów z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów.
- Funkcjonalnie posługiwać się różnorodnymi związkami frazeologicznymi.
- Wykorzystywać wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonywać jego korekty.
- Samodzielnie selekcjonować, wartościować i oceniać materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filozofii, filmu i innych dziedzin sztuki, uwzględniając ich poprawność rzeczową i atrakcyjność.
- Umiejętnie stosować przypisy.